

Literární putování

Libereckým krajem

leden
2022

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

Za autorem oceněným korunním princem Rudolfem, překladatelkou Vrchlického básní do němčiny a ředitelem první zemské polepšovny v Čechách

V září jsme literární putování Vysockem zakončili u Návarova pohledem na Železnobrodsko a cestou jsme vzpomněli dva autory s touto oblastí spojené – Josefa Krušinu ze Švamberka působícího v Jirkově a Josefa Aloise Koubleho v souvislosti s Držkovem.

V Držkově se na přelomu 19. a 20. století narodil dnes zapomenutý, ale ve své době uznávaný autor **Petr Kopal** (2. července 1834 – 30. ledna 1917, Praha). Stal se katolickým knězem a svou primici sloužil r. 1859 v kapli sv. Prokopa v Zásadě. Díky svému povolání často střídal místa pobytu, proto se v jeho tvorbě objevují motivy z různých regionů, mimo Podkrkonoší (*Farář z Černodolu*, 1897) též Jičínsko (*Matčina kletba*, 1877) či České Středoohoří. Některá z děl jsou spojena s krajinou jeho dětství, např. trilogie *Apoštol trhanů* (1909–1910). Ves Hrušov, kde se děj odehrává, je ve skutečnosti Kopalův rodný Držkov. Hlavní postava kněze Lánského má částečně autobiografické rysy. Domů se vrací také ve vzpomínkových knihách *Z mého života* a *Autobiografie*, která byla na jeho přání vydána až posmrtně.

Přestože se jedná o zajímavého autora, vlastní putování je výhodnější začít až v Podspálově. Nad ním se nachází ves Horská Kamenice, ve které pobýval **Jindřich Harapát Jizerský** (též Mošna Benešovský, 3. června 1859, Licibořice u Chrudimi – 21. ledna 1944, Praha). Poté přesídlil do Benešova u Semil, kde působil v letech 1896–1921 jako řídící učitel. Byl literárně činný, vydal samostatně tři knížky pro mládež: *Posel z hor* (1888), *Drobné lístky* a *Obrázky a pověsti dějepisné*. Za literární příspěvky do almanachu *Kytice od Metuje* dostal po přijetí knihy do císařské knihovny poděkování korunního prince Rudolfa. Psal školní kroniku, která prý též „jevila stopy jeho básnického ducha“.

Po Riegrově stezce se vydáme podél Jizery kolem pramene Antala Staška, upraveného roku 1925, do Semil, o nichž jsme se v září též zmiňovali v souvislosti se Staškovým synem Ivanem Olbrachtem. V Semilech mají oba sousoší a pamětní desku v Husově ulici č. 2. Na semilském hřbitově nalezneme také Staškův hrob. Semily jsme zmiňovali i jako působiště Louise Křikavy, neuváděli jsme však českého právníkého spisovatele **Václava Šedivu**, který

Každý měsíc zveřejníme nový výlet za zajímavými literárními osudy a památkami našeho kraje.

Informace a podklady ke každé vycházce včetně mapy s trasou výletu naleznete vždy na našich webových stránkách a sociálních sítích. Vydejte se s námi odkrýt literární stopy v našem kraji!

www.kvkl.cz

Literární putování

Libereckým krajem

leden
2022

Krajská
vědecká
knihovna
v Liberci

se zde narodil v roce 1861. Vystudoval jičínské gymnázium a práva na pražské univerzitě. Po praxi se stal notářem v Blovicích, kde r. 1905 zemřel. Pod pseudonymem Emin Bývalý vydal roku 1885 knihu **Solové výstupy**, v roce 1891 **Knihu veršů**.

Na zdejší zámku se narodila německy píšící autorka **Marie Kwaysser** (3. dubna 1849 – 18. prosince 1913, Smržovka). Studovala pedagogiku, hudbu a jazyky v Praze a působila jako soukromá učitelka. Po roce 1874 učila na školách ve Smržovce. Překládala též z češtiny (např. básně Jaroslava Vrchlického) a spolupracovala s řadou periodik. Je autorkou knihy **Balladen** (Balady, 1900), básní **Aus stiller Bergeswelt** (Z tichého světa hor, 1907) a **Märchen und Dichtungen** (Pohádky a básně). Její sestrou byla česky píšící autorka Johanna Nepomucena Čechová (1854, Sychrov).

Další semilský rodák, **Josef Vejvara** (1. prosince 1869 – 14. března 1946, Hradec Králové), musel pomáhat otci v krámku v Podmoklicích a během toho tajně četl staré noviny, do nichž zákazníkům balil zboží. Od třinácti studoval na měšťanské škole v Liberci, aby se naučil německy. Jeho těžké dětství popisuje L. Lukáš v knize *Literární místopis Semil-ska* takto: „... ze skromných úspor si objednával knihy, schovával je tajně v obchodě a opatroval jmény svých spolužáků, na které by se mohl vymluvit, kdyby otec knihy našel. To se také jednou skutečně stalo a otec odevzdal knihy domnělým majitelům s nařízením, aby nemátli jeho synovi hlavu. Když otec zpozoroval, že se syn stále věnuje více četbě než obchodu, dal ho do učení v Králové Dvoře. Ale tam svou čtenářskou vášní způsobil více škody než užítu a jeho učební pán ho poslal domů k otci, u kterého se doučil.“ Vejvara se nakonec stal redaktorem, mj. turnovské *Stráže na severu*, a nakonec *Národních listů*. Pochován je v Semilech. Napsal knihu **Opuštění lidé. Dělnické obrázky z Podhoří** (1893), ve které vylíčil sociální poměry tehdejšího dělnictva ze vsí

u Semil – Slané, Bořkova, Podskalí u Benešova, Nedvězího apod. Z rodného kraje čerpal látku i k další knize **Život utrpením** (1893).

Ze Semil zamíříme do Benešova u Semil, který se stal nejen působištěm Jindřicha Harapáta Jizerského, ale též rodištěm dvou autorů. **Josef Novotný** (podle J. Jungmanna narozen roku 1807), se po studiích v Jičíně a v Praze stal vychovatelem ve Vídni a psal do časopisů *Čechoslav*, *Včela*, *Věvec* a *Časopis Českého musea*.

Zajímavým benešovským rodákem, věnujícím se spíše odborné literatuře, byl **Josef Kousal** (15. ledna 1856 – 24. října 1935, Praha), katolický kněz, působící od roku 1883 jako duchovní správce trestnice na Borech. Zabýval se sociálními otázkami, psal do českých i německých periodik, v cizině studoval polepšovacích a kárných ústavů a zkušenosti uveřejnil v mnoha knihách s vězeňskou tematikou. Roku 1888 byl jmenován ředitelem první zemské polepšovny v Čechách, po čase se stal farářem mj. v Mříčné u Jilemnice, v níž je památkou na jeho působení socha sv. Václava, kterou dal postavit svým nákladem. Napsal též vánoční hru se zpěvy **Štědrý den** (1885) či cestopis z Palestiny **Šest neděl v Orientě. Dojmy z cest** (1902).

Poslední zastávkou budou Čikvásky, kde se 22. května 1861 narodil, v l. 1923–31 na odpočinku žil a 27. května 1931 zemřel řídící učitel **Josef Janoušek**. Byl význačným politickým a osvětovým pracovníkem Podkrkonoší. Nějakou dobu zastupoval okresy semilský a železnobrodský na zemském sněmu. Janoušek napsal velké množství humoristických příspěvků do *Švandy dudáka*, *Humoristických listů*, *Šípů*, *Humoristického kalendáře* a především do semilských *Hlasů z Cimbalu*, v jejichž redakční radě zasedal.

Marek Sekyra, Františka Dudková Párysová

Výletní mapa

mimo trasu:

Držkov – rodiště P. Kopala, působiště J. A. Koubleho

Horská Kamenice – působiště J. Harapáta Jizerského

→ **Start** – Podspálov – pramen A. Staška

→ **2)** – Benešov u Semil – rodiště J. Novotného a J. Kousala, působiště J. Harapáta Jizerského

→ **3)** – Číkvásky – rodiště J. Janouška

→ **Cíl** – Semily – rodiště I. Olbracht, V. Šedivý, M. Kwaysser a J. Vejvary, působiště A. Staška a L. Křikavý

